

AANTEEKENINGEN

IS DE NABALIA GEVONDEN?

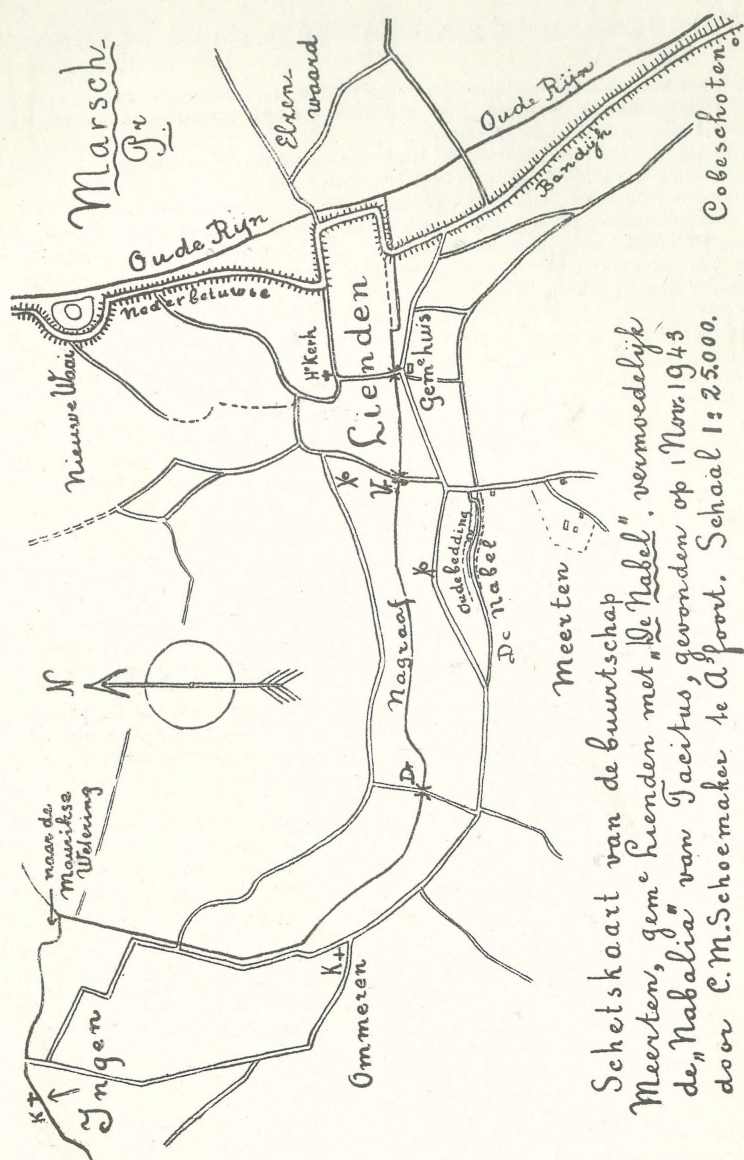
De vraag, waar de bekende brug, waarop het onderhoud tusschen Civilis en Cerealis plaats vond, kon gelegen hebben, had mij reeds lang bezig gehouden en in 1924 zocht ik in Kesteren en omgeving naar een water of erf, dat den naam Nabalia, waarschijnlijk gewijzigd, kon bewaard hebben. Ik veronderstelde nml. — in alle bescheidenheid — dat de „brug” hoogstwaarschijnlijk in een van de Romeinsche wegen zou gelegen hebben, hetzij in den zuidelijken, hetzij in den noordelijken, zooals de Peutinger kaart die aangeeft. Immers buiten deze aan Rome onderworpen gebieden kon men nauwelijks bruggen van eenige afmeting verwachten. Daar Kesteren nu aan die noordelijke route ligt en tevens aan waterwegen (de bovenloop van de Linge viel er in den Rijn, thans Oude Rijn) achtte ik de mogelijkheid van een overbrugging van dien Ouden Rijn, om naar Rhenen te kunnen komen, niet uitgesloten. Ik had toen echter geen resultaat. Daar niet alleen Rhenen op Romeinsche vondsten kan wijzen (b.v. een grafveld en terracotta beeldje), maar daar er ook te Elst en te Leersum (in deze plaats door mij gevonden en door Dr. Remouchamps onderzocht) althans Bataafsch aardewerk is aangetroffen, en men hier nog een zeer oude „heerwech” kan aanwijzen, welke de alleroudste hofsteden verbindt, vermoedde ik, dat hetzij het Ingensche, hetzij het Eck en Wielsche veer ook reeds in den Romeinschen tijd in de route van den heerweg kon gelegen hebben. Toen ik nu in October 1943 Hettema's boek „De Nederlandsche wateren en plaatsen in den Romeinschen tijd” las en ik op zijn kaart een Rijntak Lienden, Ingen, Maurik en Wijk bij Duurstede zag aangegeven, verplaatste ik de mogelijkheid van een brug eenvoudig van Kesteren naar Lienden. Daar „moest” men wel over dien Rijntak, wilde men het in tijden van hoogwater beter begaanbare gebied aan de Noordzijde van den Rijn bereiken.

Overigens was er veel in het boek van Hettema te vinden, dat mij versterkte in de meening, dat de Nabalia ergens tusschen de Veluwe en de Betuwe moest te vinden zijn. Immers, Cerealis toch kon zich niet ver van zijn troepen in de Betuwe, die niet voor-of achteruit konden wegens de overstromingen aldaar, bevinden (zie blz. 133).

Ik benutte nu mijn eersten herfstvacantiedag, om eens in Lienden te gaan snuffelen. Na eenig vragen en zoeken gelukte het mij inderdaad een oude bedding te vinden, die nog de bijna geheel gaaf gebleven naam draagt van . . . „De Nabel”. Is hiermede de Nabalia gevonden? Er is wel kans, al moet men denken aan: „Er is meer gelijk dan eigen”.

Vlak ten Zuiden van de Nagraaf, een bescheiden slootje in een breed oud bed, ten Z. W. van de kerk te Lienden, en evenwijdig ermee bevond zich de Nabel, een weggetje in een oude bedding, die 10 à 12 m. breed is, gedeeltelijk opgevuld (pas kort geleden) en beplant met jonge boompjes, maar met duidelijk herkenbare oeverhelling. Naar het westen verloopt deze bedding spoedig geheel in het bouwland, naar het oosten heb ik haar nog niet gevolgd. Door deskundigen zou hier gegraven moeten worden, wilde men het verdere verloop weten; ook noodig voor de bepaling van de ligging van de brug. Waar die gelegen heeft? Dat is evenzeer een kwestie van nader onderzoek; voorlopig zou ik al zeer tevreden zijn, indien ik een stukje van de Nabalia had aangewezen!

C. M. SCHOEMAKER

Schetskaart van de buurtschap
Meerten, geme Lienden met "De Nabel". vermoedelijk
de "Nabalia" van Tacitus, gevonden op 1 Nov. 1943
door C.M.Schoemaker te A. voort. Schaal 1:25000.